

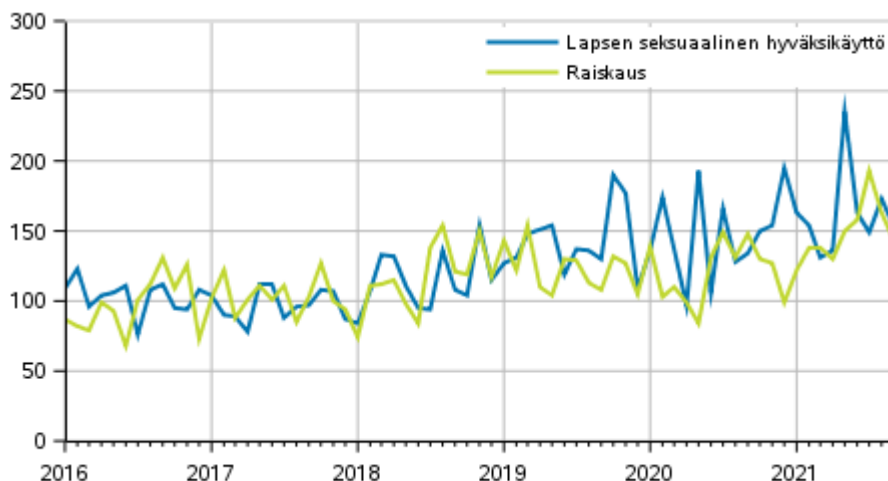
Rikos- ja pakkokeinotilasto

Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus, 2021, 3. vuosineljännes

Tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrä kasvoi 20 prosenttia

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tuli vuoden 2021 tammi–syyskuussa kaikkiaan 357 300 rikoslakirikosta, mikä on 29 000 tapausta (7,5 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2020 vastaavana aikana. Omaisuusrikoksia tuli tietoon 163 400, mikä on 11 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Pahoinpitelyrikoksia kirjattiin 24 200, mikä on 4,3 prosenttia edellisvuotta vähemmän.

Ilmoitetut raiskaukset ja lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt kuukausittain 2016–2021

Tietoon tulleista rikoksista ja rikkomuksista valtaosa on poliisin kirjaamia. Vuoden 2021 tammi–syyskuun aikana poliisin tietoon tuli 366 200 rikosta ja rikkomusta, mikä on 29,1 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020 vastaavaan aikaan. Rikoslakirikoksia tuli poliisin tietoon 352 900, mikä on 7,4 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2020 tammi–syyskuussa. Automaattisen liikennevalvonnan sakot kirjautuvat poliisin PATJA-järjestelmään noin 80 päivän viiveellä, mikä vaikuttaa etenkin liikenne rikkomusten määrään. Tieliikennelaki uudistui 1.6.2020, ja uudistuksen myötä eräistä liikenne rikkomuksista seuraa sakkomääräyksen sijaan hallinnollinen seuraamus. Tästä syystä liikenne rikkomusten määrä rikostilastoissa on laskenut huomattavasti.

Tullin tietoon tuli vuoden 2021 tammi–syyskuun aikana 4 200 ja rajavartiolaitoksen tietoon 1 700 rikosta ja rikkomusta. Vuoteen 2020 verrattuna tullin tietoon tulleet rikokset ja rikkomukset vähenivät 17,6 prosenttia ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet vähenivät 30,7 prosenttia. Rikoslakirikoksia tuli tullin tietoon 3 300 ja rajavartiolaitoksen tietoon 1 200.

Väkivaltarikokset

Pahoinpitelyrikoksia kirjattiin vuoden 2021 tammi–syyskuun aikana 24 200, mikä on 4,3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020. Ravintoloissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrä väheni 43 prosenttia ja yleisellä paikalla tapahtuneiden määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Yksityisasunnossa tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrä väheni 5 prosenttia, mutta muissa yksityisissä paikoissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrä kasvoi 3,9 prosenttia. Törkeitä pahoinpitelyjä tuli ilmi 1 200, mikä on 10,1 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna tammi–syyskuussa. Henkirikoksia tuli ilmi 58, mikä on 7 tapausta vähemmän kuin vuonna 2020. Henkirikoksen yrityksiä tuli tietoon 268, mikä on 25 tapausta vähemmän kuin edellisvuonna.

Raiskauksia ilmoitettiin 1 335 eli 241 tapausta (22 prosenttia) enemmän kuin vuoden 2020 tammi–syyskuussa. Lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä tuli tietoon 1 457, mikä on 14,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Laki törkeästä lapsenraiskauksesta tuli voimaan 15.4.2019. Törkeästä lapsenraiskauksesta tehtiin 59 ilmoitusta vuoden 2021 tammi–syyskuussa. Edellisvuonna vastaavaan aikaan tehtiin 48 ilmoitusta. Tilastossa törkeät lapsenraiskaukset on esitetty yhdessä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevien lukujen kanssa. Lisäksi ilmoitettiin 1 007 muuta seksuaalirikosta. Näistä 545 oli seksuaalista ahdistelua, mikä on 171 tapausta (45,7 prosenttia) enemmän kuin vuonna 2020.

Viranomaisten tietoon tulleiden raiskausten ja lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrät vaihtelevat vuosittain paljonkin. Yksittäiset rikosilmoitukset voivat sisältää usean osateon käsittäviä tapahtumasarjoja.

Omaisuusrikokset

Omaisuusrikoksia tuli vuoden 2021 tammi–syyskuun aikana tietoon yhteensä 163 400, mikä on 20 300 tapausta (11 prosenttia) vähemmän kuin edellisvuonna.

Petoksia (petos, lievä petos, törkeä petos RL 36:1–3) tuli ilmi 26 300, mikä on 3 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Petosten määrä näyttäisi olevan kasvussa parin laskuvuoden jälkeen. Törkeitä petoksia tuli ilmi hieman noin 1 500.

Maksuvälinepetoksia tuli vuoden 2021 tammi–syyskuun aikana ilmi 4 100, mikä on 1 700 tapausta (29,4 prosenttia) vähemmän kuin edellisvuonna. Maksuvälinepetoksista törkeitä oli 179.

Ryöstöjä ilmoitettiin 1 300 mikä on 14,1 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna tammi–syyskuussa. Ryöstöistä törkeitä oli 327.

Varkausrikoksia (varkaus, törkeä varkaus, näpistys) tuli tietoon 93 900, mikä on 14 100 tapausta (13,1 prosenttia) vähemmän kuin vuoden 2020 tammi–syyskuussa. Törkeitä varkauksia kirjattiin hieman alle 1 600, mikä on 24,2 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Asuntomurtoja ja vapaa-ajan asuntomurtoja tuli ilmi runsaat 2 900 mikä on 21,8 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020. Myymälävarkauksia ja -näpistyksiä ilmoitettiin 37 500, mikä on 6,6 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Vuoden 2021 tammi–syyskuussa moottoriajoneuvon luvattomia käyttäjiä ja anastuksia sekä moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia ilmeni 3 900, mikä on 21,9 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. 2000-luvun alusta näiden rikosten määrä on laskenut alle puoleen.

Vahingontekoja ilmoitettiin vajaat 23 100, mikä on 2 500 tapausta vähemmän kuin vuotta aiemmin. Törkeitä vahingontekoja ilmoitettiin 197. Vahingontekojen määrä on ollut pääosin laskussa vuodesta 2009 lähtien, jolloin niitä tuli ilmi vuoden aikana 50 700.

Muut rikokset

Rattijuopumuksia tuli vuoden 2021 tammi–syyskuun aikana tietoon kaikkiaan 13 400, mikä on 14,3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020. Tietoon tulleista rattijuopumuksista kolmannes oli törkeitä rattijuopumuksia. Törkeitä rattijuopumuksia tuli tietoon 4 700, mikä on 10,7 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Perusmuotoisia rattijuopumuksia tuli tietoon 8 600, mikä on 1 700 tapausta vähemmän kuin vuosi sitten.

Huumausainerikoksia kirjattiin noin 21 200, mikä on 27,3 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Törkeiden huumausainerikosten määrä kasvoi 7 prosenttia. Niitä tuli ilmi vajaat 1 200. Noin kaksi kolmesta huumausainerikoksesta on käyttörikoksia. Niitä tuli ilmi vajaat 14 600, mikä on 21,5 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020.

Vuoden 2021 tammi–syyskuussa ilmoitettiin 2 400 identiteettivarkautta, mikä on 800 tapausta (24,7 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2020. Identiteettivarkaus lisättiin rikoslakiin 4.9.2015 ja vuoden 2015 lopulla siitä tehtiin 530 rikosilmoitusta.

Liikenneturvallisuuden vaarantamisia, törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisia ja liikennepakoja tieliikenteessä (RL 23:1-2, 11) tuli ilmi 68 200, mikä on 12,3 prosenttia enemmän kuin vuoden 2020 tammi–syyskuussa. Automaattisen liikennevalvonnan sakot kirjautuvat poliisin PATJA-järjestelmään noin 80 päivän viiveellä, joten tiedot tulevat vielä tarkentumaan. Tieliikennelaki uudistui 1.6.2020, ja uudistuksen myötä eräistä liikenneriikkomuksista seuraa sakkomääräyksen sijaan hallinnollinen seuraamus. Tästä syystä liikenneriikkomusten määrä rikostilastoissa on vähentynyt huomattavasti.

Eräiden rikostyyppien määrä heinä-, elo- ja syyskuussa sekä tammi-syyskuussa 2021 ja muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan

Rikos	Heinäkuu		Elokuu		Syyskuu		Tammi-syyskuu	
	2021	Muutos	2021	Muutos	2021	Muutos	2021	Muutos
1) Rikokset ja rikkomukset yhteensä ¹⁾	44 703	-7 383	44 909	-7 396	41 660	-8 863	372 089	-152 300
2) Rikoslakirikokset	42 607	-7 632	43 233	-7 245	39 843	-8 826	357 300	-28 994
Omaisuusrikokset	19 915	-4 838	21 017	-3 690	18 708	-5 111	163 372	-20 271
Murrot yhteensä	2 523	-1 183	2 905	-864	2 714	-781	22 896	-4 130
Moottoriajoneuvon luvaton käyttö ja anastus, moottorikulkuneuvon käyttövarkaus	545	-337	574	-233	491	-223	3 902	-1 096
Ryöstö	139	-71	206	-46	182	-21	1 326	-217
Vahingonteko	2 939	-363	2 920	-525	2 650	-534	23 104	-2 467
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	3 468	48	2 990	-718	2 802	-609	26 000	-1 329
Tappo, murha ja surma	4	-3	9	5	3	-7	58	-7
Pahoinpitely	3 208	40	2 771	-688	2 605	-554	24 231	-1 096
Seksuaalirikokset	462	-1	456	69	420	38	3 799	645
Raiskaus	193	44	163	32	143	-5	1 335	241
Rattijuopumus	1 534	-421	1 526	-318	1 409	-242	13 357	-2 225
Huumausainerikokset	1 857	-1 432	2 185	-965	2 284	-855	21 247	-7 976

1) Automaattisen liikennevalvonnan sakot kirjautuvat poliisin PATJA-järjestelmään noin 80 päivän viiveellä, mikä vaikuttaa etenkin liikenneriikkomusten määrään. Tieliikennelain muutos 1.6.2020 muutti monen liikenneriikkomuksen rangaistuksen sakosta hallinnolliseksi seuraamukseksi, jolloin ne poistuvat rikostilastoista.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien kehitys tammi-syyskuussa 2017-2021 (ennakkotieto).....5

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto.....6

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien kehitys tammi-syyskuussa 2017-2021 (ennakkotieto)

Rikos	2017	2018	2019	2020	2021 ²⁾
1) Rikokset ja rikkomukset yhteensä ¹⁾	662 662	659 148	625 215	524 389	372 089
2) Rikoslakirikokset	335 260	333 283	339 906	386 294	357 300
A. Omaisuusrikokset	162 460	155 115	162 125	183 643	163 372
Murrot yhteensä	22 793	20 991	21 589	27 026	22 896
Asuntomurrot	3 665	3 681	3 262	3 686	2 881
- vapaa-ajan asunnosta	1 237	904	863	1 107	722
- muusta asunnosta	2 428	2 777	2 399	2 579	2 159
Liikemurrot	2 348	2 229	2 079	2 400	1 773
Moottoriajoneuvomurrot	5 871	5 169	5 456	6 849	5 993
Muut murrot	10 909	9 912	10 792	14 091	12 249
Moottoriajoneuvon luvattomat käytöt ja anastukset, moottorikulkuneuvon käyttövarkaudet yhteensä	4 849	4 436	4 460	4 998	3 902
Ryöstöt yhteensä	1 257	1 293	1 291	1 543	1 326
Vahingonteot yhteensä	26 087	23 088	23 147	25 571	23 104
Kavallukset yhteensä	2 346	2 491	2 621	2 514	2 385
Petokset yhteensä	17 316	18 161	21 984	25 514	26 275
- törkeä petos	1 071	1 255	1 577	1 541	1 475
B. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	26 804	26 957	26 998	27 329	26 000
Tappo, murha tai surma	57	55	51	65	58
Tapon, murhan tai surman yritys	280	260	226	293	268
Pahoinpitelyt yhteensä	25 100	25 134	25 211	25 327	24 231
- törkeä pahoinpitely	1 209	1 233	1 180	1 363	1 225
C. Seksuaalirikokset	2 367	2 763	3 152	3 154	3 799
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	866	1 000	1 233	1 271	1 457
Raiskaus	924	1 007	1 113	1 094	1 335
D. Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	9 053	9 356	9 368	9 938	9 181
Virkamiehen (väkivaltainen) vastustaminen	1 301	1 414	1 459	1 553	1 451
Haitanteko virkamiehelle	1 134	1 133	1 107	1 055	942
L. Liikenne rikokset	85 342	88 428	85 037	100 106	102 742
Rattijuopumukset yhteensä	13 417	14 193	14 008	15 582	13 357
Huumausainerikokset yhteensä	20 750	21 801	22 754	29 223	21 247
- törkeä huumausainerikos	956	888	1 111	1 085	1 161

1) Automaattisen liikennevalvonnan sakot kirjautuvat poliisin PATJA-järjestelmään noin 80 päivän viiveellä, mikä vaikuttaa etenkin liikenne rikkomusten määrään. Tieliikennelain muutos 1.6.2020 muutti monen liikenne rikkomuksen rangaistuksen sakosta hallinnolliseksi seuraamukseksi, jolloin ne poistuvat rikostilastoista.

2) Ennakkotieto

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Rikos- ja pakkokeinotilasto keskittyy rikollisuutta koskevien alueellisten jakaumien sekä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen käyttämien pakkokeinojen kuvaamiseen.

Pakkokeinojen osalta alueluokituksena on poliisilaitos, rikosten osalta kunta.

Rikosten osalta tilastossa kuvataan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleita rikoksia. Tilastossa kuvataan ilmoitettujen rikosten lukumäärien lisäksi myös selvitettyjen rikosten määrä sekä selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä. Syylliseksi epäillyistä kerrotaan ikä, sukupuoli, kansalaisuus sekä joitain sosioekonomisia taustatekijöitä. Tilasto sisältää tietoja myös joidenkin rikosten uhreista sekä perheväkivallasta.

Tilastolla kuvataan vain rikoksia, joista on tehty rikosilmoitus, sakkomääräys, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Suuri osa rikoksista jää piiloon, toisin sanoen ne eivät tule tietoon tai niitä ei rikoksina ilmoiteta. Tilastoitujen rikosten määrään vaikuttavat esimerkiksi muutokset valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Tilasto kuvaa rikoksia, jotka ovat tulleet tietoon tilastokauden aikana. Rikos voi olla tapahtunut aiemminkin. Selvitetty rikokset tilastoidaan rikoksen selvitysvuoden mukaan, vaikka rikos olisi tullut tietoon aiemmin.

Rikoksella tarkoitetaan tekoa, josta lainsäädännössä on säädetty rangaistus. Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tehtävänä on tutkia rikos, suorittaa esitutkinta ja jättää selvitetty rikos syyttäjän harkintaan. Lievemmissä tapauksissa laissa säädetyn perusteiden mukaan voidaan rikos jättää ilmoittamatta syyttäjälle.

Rikos kirjataan tehdyksi rikoksen tekopaikan mukaan.

Pääsääntönä on, että henkilö esitetään tilastossa yhtä monta kertaa kuin häntä epäillään rikoksesta (henkilöiden bruttomäärä). Tilastoyksikkönä on käytetty rikosta. Mikäli useita henkilöitä on yhdessä ryhtynyt samaan rikokseen, rikosten lukumääräksi on merkitty yksi.

Lukuihin sisältyvät rikoksen yritykset, poikkeuksena erillisenä ryhmänä esitettävät tapon, murhan ja surman yritykset sekä tuhotyön yritykset. Avunanto ja yllytys rikokseen esitetään sen rikoksen nimikkeellä, johon osallisuudesta on kysymys.

Tilasto sisältää myös tietoja kunnallisesta pysäköinninvalvonnasta sekä eräistä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen suorittamista tehtävistä kuten itsemurhien, hirvieläinkolarien, palonsyiden yms. tutkimuksista. Nämä luvut kuvaavat poliisin tehtäviä, eivätkä siten ole suoraan tulkittavissa esimerkiksi itsemurhien määräksi. Itsemurhien määrää kuvataan Tilastokeskuksen kuolemansyyt-tilastossa osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/index.html>

Pakkokeinot

Tilasto sisältää tiedot pakkokeinolakiperusteisista pakkokeinoista. Niillä pyritään poikkeuksetta rikoksen selvittämiseen. Lisäksi tilasto sisältää ns. poliisilakiperusteiset kiinniotot, joilla pyritään suojaamaan kohteena olevaa henkilöä itseltään tai estämään kohtuuton häiriön tai vahingon aiheuttaminen. Poliisilakiperusteisen kiinnioton kohteeksi joutuneista henkilöistä käytetään usein nimitystä 'päihtyneenä säilöönnotetut', joita heistä on valtaosa. Poliisilakiperusteista kiinniottoa ei ole kuitenkaan rajattu pelkästään päihtyneisiin.

Lisäksi tilasto sisältää ulkomaalaislakiperusteisia pakkokeinoja, joista esimerkkinä voidaan mainita 'ulkomaalaisen säilöönnotto'. Osan pakkokeinoista voi päättää poliisi itse, osa edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Tilastossa pakkokeinot, joiden lyhenne päättyy O-kirjaimen, ovat tuomioistuimen hyväksymiä. Lähestymiskielloista mukana ovat sekä poliisin määräämät väliaikaiset lähestymiskiellot että käräjäoikeuden määräämät lähestymiskiellot.

Tilasto ei sisällä tietoja telekuuntelusta, televalvonnasta eikä teknisestä tarkkailusta pakkokeinona. Tilasto ei myöskään sisällä tietoja liiketoimintakielloista. Liiketoimintakielloista on saatavissa tietoa Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilastosta osoitteesta <http://www.tilastokeskus.fi/til/syyttr/index.html>.

Pakkokeinoissa voi olla useampia yleisperusteita, mutta tilastossa ja tietokantataulukoissa esitetään vain yksi peruste pakkokeinoa kohden. Tähän ratkaisuun on päädytty tulkinnan helpottamiseksi ja koska tilastossa kuvataan pakkokeinoon kohteiksi joutuneita henkilöitä.

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Tässä tilastossa pääasiallinen toiminta on ryhmitelty seuraavasti:

- työlliset
- työttömät
- 0–14-vuotiaat
- koululainen, opiskelija
- eläkeläiset, työttömyyseläkeläiset
- muut työvoiman ulkopuolella olevat
- tuntematon

Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin. 0–14-vuotiaat kuuluvat ryhmään 'opiskelija, koululainen'. Tieto kuvaa henkilön toimintaa tilastovuotta edeltävänä vuonna.

Koulutusaste on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- vain perusasteen tutkinto
- toinen aste
- alin korkea-aste
- alempi korkeakouluaste
- ylempi korkeakouluaste ja tutkijakoulutus
- tuntematon

Tiedot henkilön koulutuksesta saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä. Käytetyt tiedot ovat tilastovuotta edeltävältä vuodelta.

Sosioekonomisen aseman muodostaminen henkilölle perustuu tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta sekä toimialasta. Sosioekonominen asema on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- yrittäjät
- ylemmät toimihenkilöt
- alemmat toimihenkilöt
- työntekijät
- opiskelijat
- eläkeläiset
- muut
- tuntematon

7–15-vuotiaat on sijoitettu ryhmään 'opiskelijat' ja 0–6-vuotiaat ryhmään 'muut'. Luokkaan 'muut' kuuluvat pitkäaikaistyöttömät ja muualla luokittelemattomat.

Käytettävissä olevat tulot: Käytettävissä olevat tulot = palkkatulot + yrittäjätulot + omaisuustulot + saadut tulonsiirrot - maksetut tulonsiirrot. Käytetyt tiedot ovat tilastovuotta edeltävältä vuodelta ja niiden kuvaamiseen käytetään väestön tulodesiilejä.

Syntyperä: Henkilö on suomalaista syntyperää, jos vähintään hänen toinen vanhempansa on syntynyt Suomessa. Ulkomaista syntyperää ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Lisäksi luokittelussa on henkilön syntymämaa: Suomessa tai ulkomailla.

Pääasiallisen toiminnan, koulutusasteen, sosioekonomisen aseman ja valtionveronalaisten tulojen ryhmään 'tuntematon' kuuluvat myös sellaiset henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Tällaisia henkilöitä ovat Suomessa rekisteröityyn väestöön kuulumattomat, kuten turistit ja muut Suomessa väliaikaisesti vierailevat.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisaineistoon. Tilaston perusaineisto on saatu poliisin käytössä olevasta automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvasta rikosilmoitusjärjestelmästä, josta tässä yhteydessä käytetään lyhennettä PATJA.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastokeskukseen toimitettu neljännesvuosiaineisto tarkentuu tilastovuoden aikana poliisin tutkinnan edetessä. Vuosiaineistosta tilastovuotta seuraavan vuoden maaliskuussa poimittavat tiedot poikkeavat jossain määrin neljännesvuosiaineiston tiedoista.

Tilastossa ovat kaikki edellä mainitut poliisin määräämät pakkokeinot ja kaikki poliisin tuomioistuimen päätettäväksi jättämät pakkokeinot. Suhteellisen harvinaiset tapaukset, joissa tuomioistuim ei ole hyväksynyt pakkokeinoa tai on muuttanut sitä, eivät välttämättä näy tilastossa.

Nykyiset tilastot kuvaavat hyvin rikollisuutta ja sen muutoksia. Tilastokeskuksessa on analysoitu rikosilmoitusaineistosta tapausten selosteosat vuoden 1998 väkisinmakaamisten ja törkeiden pahoinpitelyjen sekä vuoden 2007 lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen ja törkeiden ryöstöjen osalta. Selosteet olivat laadultaan hyviä. Rikosten lukumäärätiedot ja rikoksista rekisteriin kirjatut tiedot olivat selosteiden kanssa yhtäpitäviä. PATJA-järjestelmään kirjattavat tiedot osoittautuivat luotettaviksi. Tilastojen perusaineistona PATJA-järjestelmää voidaan pitää hyvänä.

Väärennysrikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä oli poikkeuksellisen suuri vuonna 2007. Tämä johtuu Imatralla ilmi tulleesta rikossarjasta.

Vuonna 2010 Pohjanmaalla raiskausrikosten lisääntyminen johtui yhteen rikosilmoitukseen kirjatusta usean osateon käsittävistä tapahtumasarjasta.

Lievät pahoinpitelyt siirtyivät vuoden 2011 alusta virallisen syytteen alaisiksi silloin, kun ne kohdistuvat alaikäiseen, tekijälle läheiseen henkilöön tai henkilöön, joka suorittaa työtehtäviään. Tähän asti rankaiseminen lievästä pahoinpitelystä on edellyttänyt, että uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Jatkossa esitutkinnan käynnistäminen ja tekijän saattaminen vastuuseen ei ole enää riippuvaista uhrin tahdosta.

Vuoden 2020 syksyllä paljastui suuri tietomurto, jonka seurauksena tehtiin paljon ilmoituksia kiristyksestä ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä. Myös näiden rikosten uhrien ja asianomistajien määrä kasvoi huomattavasti.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tietoon tullutta rikollisuutta kuvaavat neljännesvuosiaineistot poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä kaksi kuukautta vuosineljänneksen päättymisen jälkeen ja tiedot valmistuvat tilastokautta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa.

Tietoon tullut rikollisuus -vuositilaston perusaineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan maaliskuun puolivälissä. Tulokset valmistuvat toukokuun aikana.

Pakkokeinojen aineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan helmikuun alussa. Tulokset valmistuvat helmi-maaliskuun aikana.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tietoon tullut rikollisuus -vuositilasto julkaistaan toukokuun loppuun mennessä.

Tietoon tullut rikollisuus -neljännesvuositilasto julkaistaan 4 kertaa vuodessa tilastokautta seuraavan kuukauden kuluessa.

Pakkokeinojen tilasto julkaistaan vuosittain helmi–maaliskuussa.

Perheväkivaltatilasto perustuu rikostilaston vuosiaineistoon sekä väestötilastoihin. Tilasto julkaistaan touko–kesäkuussa.

Tarkempia tietoja rikos- ja pakkokeinotilastosta löytyy tilaston www-sivuilta. Lisätietoja voi pyytää myös Tilastokirjaston tietopalvelusta sekä oikeustilastojen asiantuntijoilta. Mahdollisuudesta saada tilastoaineistoja tutkimuskäyttöön voi tiedustella Tilastokeskuksen tutkijapalvelusta.

Tietoja poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä pakkokeinoista on Tilastokeskuksen maksuttomassa StatFin-tilastopalvelussa osoitteessa http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__oik__rpk/?tablelist=true.

Rikos- ja pakkokeinotilaston www-sivut: <http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/index.html>

Tilastokirjaston tietopalvelu: <http://www.tilastokeskus.fi/tup/tilastokirjasto/info.html>

Oikeustilastojen yhteydenottolomake: <http://www.stat.fi/til/rpk/yht.html>

Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilasto ja pakkokeinot-tilasto yhdistettiin maaliskuussa 2015. Tätä aiemmin julkaistut tiedot löytyvät tilastojen vanhoilta kotisivuilta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston www-sivut: <http://www.tilastokeskus.fi/til/polirik/index.html> ja Pakkokeinot-tilaston www-sivut: <http://tilastokeskus.fi/til/pkei/index.html>

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastoissa käytetään julkaisuhetkenä voimassa olevaa alueluokitusta. Taulukoissa, joissa esitetään muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan, aikaisempien vuosien luvut on muutettu vastaamaan uusinta alueluokitusta, jotta tilastot olisivat vertailukelpoisia.

Pakkokeinoissa alueluokituksena käytetään julkistamishetkellä voimassa olevaa poliisilaitosluokitusta. Poliisilaitosten määrä väheni vuoden 2009 alusta 90:stä 24:ään. Vuodesta 2009 lähtien tiedot esitetään uuden poliisilaitosjaon mukaisesti. Tilastokeskuksen StatFin-tilastopalveluun jäävät lisäksi vuodet 2004–2008 aikaisempien poliisilaitosten mukaisesti tehtyinä. Vuonna 2014 poliisilaitosuudistuksen jälkeen poliisilaitoksia on 12.

Lainmuutokset vaikeuttavat vertailua eri vuosien ja eri rikostyyppien välillä.

Tilastoilla kuvataan yksittäisten rikosten määriä. Suuret rikossarjat saattavat paljastuessaan aiheuttaa kymmenien, joissain tapauksissa jopa tuhansien rikosten lisäyksen tilastossa. Seuraavana vuonna luvut useimmiten palaavat entiselleen. Ongelma korostuu, kun tehdään suhteellisen harvinaisista rikoksista alueellisia vertailuja rikollisuuskehityksestä.

Myös rikosten määrän laskentaperusteissa tapahtuvat muutokset vaikeuttavat rikosten määrän vertailtavuutta eri vuosina. Kun esimerkiksi petosten lukumäärän laskentaperuste muuttui 1991, niin muutos ei vaikuttanut pelkästään petosten määrään, vaan myös rikosten kokonaislukumäärän vertailtavuus edellisiin vuosiin vaikeutui.

Tilastoitujen rikosten määrään vaikuttavat esimerkiksi muutokset poliisin valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Suomen virallisessa tilastossa (sarja XXIII, uusi sarja Oikeus) on julkaistu Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilastoa vuodesta 1927 lähtien. Tietojen saanti perustuu valtioneuvoston päätökseen 11.12.1926 (nro 321/1926), jolla poliisipiirit on määrätty antamaan oikeustilastoja varten tiedot tietoon tulleista rikoksista. Sisäasiainministeriö ja Tilastokeskus ovat sopineet tiedonkeruun ja tietosisällön myöhemmistä muutoksista. Kaudelle 1971–1979 sisäasiainministeriö on antanut ohjeet Poliisin käskylehdessä nro 2/1971 ja vuodesta 1980 lähtien kiertokirjeessä 7.12.1979 nro 4616/402/79. Vuodelle 1991 ohjeet on annettu kirjeessä 15.3.1991 nro 900/69/91 ja vuodesta 1992 alkaen 31.1.1992 päivätyssä kirjeessä. Myös vuosina 1938, 1945 ja 1951 on tehty muutoksia, joilla on ollut huomattava vaikutus tilaston sisältöön.

Vuodesta 1954 lähtien Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus -tilaston yhteydessä on julkaistu tietoja myös tullirikoksista.

Maksuttoman Statfin -tietopalvelun poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus -tietojen aikasarjat alkavat vuodesta 1980.

Vuoden 2010 alussa lukuihin lisättiin tullin ja rajavartiolaituksen tietoon tulleet rikokset. Nämä tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen. Muutos lisäsi kaikkien rikosten lukumääriä noin kaksi prosenttia. Huumausainerikokset lisääntyivät muutoksen johdosta 6–8 prosenttia.

Vuoden 2012 loppuvuoden ja vuoden 2013 alkuvuoden liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevat luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä tuli ilmi, että automaattisen liikennevalvonnan loppuvuonna 2012 havaitsemia ylinopeuksia on kirjattu vuoden 2013 alkupuolelle.

Pakkokeinoja on tilastoitu samankaltaisesti vuodesta 2002 lähtien.

Lainmuutokset vaikeuttavat myös pakkokeinojen vertailua eri vuosien ja eri pakkokeinotyyppien välillä. Esimerkiksi henkilökatsastuksiin sisältyvä DNA-tunnisteiden ottoa koskeva lainsäädäntö muuttui 2004 alusta (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta 22.8.2003/761 ja Pakkokeinolaki 27.6.2003/646). Muutos aiheutti sen, että DNA-tunnisteiden otto muuttui normaaliksi tutkimusrutiiniksi. Pakkokeinojen määriin voivat vaikuttaa esimerkiksi muutokset poliisin rikostutkimuskäytännöissä tai päihtyneiden huollossa.

RIKOS:

Uusi tieliikennelaki(267/81) tuli voimaan 1.4.1982. Tilastossa lakia sovellettiin vuoden alusta lähtien. Luvut eivät lainmuutoksesta johtuen vastanneet aikaisempien vuosien lukumääriä eri liikenne rikostyypeissä.

Rikesakkolaki (66/83) ja Laki rikesakosta tieliikenteessä (68/83) tulivat voimaan 1.9.1983. Lain mukaan voidaan tieliikennelain (267/81) tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta antaa rikesakko, mikäli rikkomuksen katsotaan aiheuttaneen vain vähäistä vaaraa tai haittaa.

Poliisin antamat rikesakot 1.9.1983 lähtien sisältyvät tilastoon.

Kavallusrikosten tilastointikäytäntöä muutettiin vuodesta 1983 lähtien siten, että usean osateon käsittävät kavallusrikokset tilastoidaan yhtenä rikoksena.

1.1.1991 tuli voimaan laki rikoslain muutoksesta (769/90), joka koski omaisuus-, vaihdanta- ja talousrikoksia. Muutos oli rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe, se sisälsi myös senkaltaisia periaatteellisia muutoksia, että eräiden rikosluokkien osalta vertailtavuus aikaisempiin vuosiin katkesi. Tuli uusia rikosnimikkeitä, ja osin myös samoina säilyneiden nimikkeiden sisältö muuttui. Ongelmallisia tässä suhteessa ovat irtaimen omaisuuden luvatonta käyttöä koskevat rikokset, ja niistä erityisesti ns. moottoriajoneuvojen anastukset, petos- ja maksuvälinepetosrikokset ja väärennysrikokset. Muiden yleisten tavanomaisten omaisuusrikosten osalta vertailukelpoisuus aikaisempiin vuosiin säilyi. Tilaston tietosisältöä muutettiin vastaamaan uudistettua lainsäädäntöä. Maksuvälinepetosten tilastointikäytäntö muuttui vuonna 1991. Muutos vähensi tilastoitujen rikosten määrää.

Rikoksen yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisen (697/91) johdosta ei tilastoinnissa vuoden 1992 alusta lukien otettu huomioon käsitettä yksin teoin tehdystä rikoksesta. Aikaisemmin yksin teoin tehdyt rikokset oli tilastoitu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vain päärikoksen mukaan. Päärikoksella tarkoitetaan rikosta, josta laissa määrätty rangaistus on ankarin. Tilastointitavan muutos lisäsi jossain määrin tilastoitujen rikosten määrää.

Huumausainerikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1994. Ne muodostavat rikoslain 50 luvun. Lainmuutoksen takia ainoastaan huumausainerikosten kokonaismäärät ovat vertailukelpoisia edellisten vuosien vastaaviin lukuihin. Vaikka tilastointikäytäntöä ei lainmuutoksen seurauksena muutettu oli vuoden 1994 huumausainerikosten tilastointi poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Huumausainerikoksia arvioidaan kirjatun kymmenisen prosenttia todellista enemmän. 1.9.1994 tulivat voimaan liikennejuopumuksia koskevat uudet säädökset. Tärkeän rattijuopumuksen promilleraja laski 1,5:sta 1,2:een. Lainmuutoksen vuoksi vain rattijuopumusten yhteismäärät ovat vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Vesiliikennejuopumuksen uudeksi rajaksi vahvistettiin yksi promille entisen 1,5 promillen asemesta.

1.9.1995 tuli voimaan laki Rikoslain muutoksesta (578/95). Rikosnimikkeistön muutoksen vaikutukset tietojen vertailtavuuteen aikaisempiin vuosiin olivat vähäiset.

Seuraavassa esitetään uuden nimikkeen vastaavuus aikaisemmin käytössä olleeseen nimikkeeseen:

Vanha nimike --> Uusi nimike

- Tappo --> Tappo
- Tappo --> Surma
- Tapon tai murhan yritys --> Tapon, murhan tai surman yritys
- Lapsentappo --> Lapsensurma
- Kuolemantuottamus --> Kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus
- Ruumiinvamman tai sairauden tuottamus --> Vammantuottamus, törkeä vammantuottamus
- Murhapoltto --> Tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö
- Murhapolton yritys --> Tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeä tuhotyön yritys

Tuhotyötä ja murhapolttoa koskevat rikosnimikkeet eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia. Tuhotyö käsittää murhapolton lisäksi myös aiemmin muihin nimikkeisiin kuuluneita tapauksia.

1.1.1995 voimaan tullut uusi Alkoholilaki (1143/94) aiheutti muutoksia rikosluokitteluun. Käytöstä poistettiin nimike 'alkoholipitoisen aineen nauttiminen yleisellä paikalla'. Vuoden 1995 huumausainerikosten tilastointi oli poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Vuonna 1996 otettiin käyttöön seuraavat uudet rikosnimikkeet: sotilasrikokset, työrikokset, ympäristörikokset, eräiden aineettomien oikeuksien loukkaaminen. Uusina tietoina esitetään syylliseksi epäiltyjen naisten ikäjakauma sekä henki- ja pahoinpitelyrikosten tapahtumapaikka.

Vuodesta 1997 lähtien esitetään tieto syylliseksi epäillyn kansalaisuudesta.

Rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan sekä seksuaalirikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1999. Ne muodostavat rikoslain 15, 16, 17 ja 20 luvun. 1.10.1999 tulivat voimaan liikennetikoksia koskevat uudet säädökset rikoslain 23 lukuun. Taulukon rikosnimikkeet on ryhmitelty uuden lainsäädännön mukaan. Nyt esitettävät rikoslakirikokset sisältävät aiemmin tieliikennelakiin kuuluneita rikoksia.

1.4.2000 muutettiin eräiden rikostyyppien tilastointikäytäntöä. Rauhanrikkomiset (Rikoslaki 24 luku) tilastoidaan siten, että usean osateon käsittävä tapahtumasarja merkitään yhtenä rikoksena. Samalla tavoin tilastoidaan hautarauhan rikkomiset ja lähestymiskiellon rikkomiset. Viimeksi mainitut sisältyvät rikosryhmään 'muut rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan'.

1.9.2001 tuli voimaan uusi huumausainerikoksia koskeva säädös. Rikosluokitukseen lisättiin nimike huumausaineen käyttörikos.

1.10.2002 tulivat voimaan uudet moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia koskevat säädökset. Rikosluokitukseen lisättiin kaksi uutta nimikettä: moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus sekä törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus. Aiemmin nämä rikokset tilastoitiin moottoriajoneuvoon kohdistuviksi luvattomiksi käytöiksi.

1.1.2003 uutena rikosnimikkeenä otettiin käyttöön muu ajoneuvorikkomus.

1.10.2003 tuli voimaan uusi Järjestyslaki. Rikosluokitukseen lisättiin nimike järjestyslain rikkomiset.

Vuodesta 2003 lähtien esitetään rattijuopumusten yhteydessä tieto syylliseksi epäillyn käyttämästä päihteestä.

Vuodesta 2004 lähtien esitetään syylliseksi epäillyn käyttämää päihdettä koskeva tieto: muun päihteen ja alkoholin yhteiskäyttö (sekakäyttö). Aiemmin nämä tiedot esitettiin kohdassa muun päihteen vaikutuksen alaisena.

1.1.2004 otettiin käyttöön uutena rikosnimikkeenä järjestyslain rikkomiset. Nimikkeistä poistettiin järjestyssääntörikkomus, poliisimääräyksen rikkominen.

Aserikoksia koskeva rikoslain 41 luku tuli voimaan 1.6.2007. Nämä rikokset sisältyvät uudistettuun rikosnimikkeeseen rikokset rikoslain 41, 42 ja 43 lukua vastaan. Muutos ei vaikuta rikosten kokonaismäärään.

Alkoholirikoksia koskeva rikoslain 50a luku ja alkoholilain muutos tulivat voimaan 1.11.2009 Uusina rikosnimikkeinä otettiin käyttöön alkoholirikos, törkeä alkoholirikos, lievä alkoholirikos ja alkoholirikkomus. Lainmuutoksen vuoksi vain alkoholirikosten ja -rikkomusten yhteismäärä on vertailukelpoinen edellisiin vuosiin.

Vuonna 2010 muutettiin asunnosta luvatta tunkeutuen tehtyjen varkausrikosten tilastointikäytäntöä. Vuodesta 2009 lähtien vapaa-ajan asuntoon ja muuhun asuntoon kohdistuneet varkausrikokset esitetään erillisinä tietoina.

Vuonna 2010 lisättiin tekopaikkaa kuvaavia tietoja seuraaville rikoksille: ryöstörikokset, vahingontekorikokset, tapon, murhan tai surman yritykset ja raiskausrikokset. Tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen.

Vuonna 2012 lisättiin syylliseksi epäiltyjen taustoja kuvaavia tietoja syylliseksi epäiltyjen valtionveronalaisista tuloista, koulutusasteesta, pääasiallisesta toiminnasta ja sosioekonomisesta asemasta.

Vuonna 2013 lisättiin tieto syylliseksi epäiltyjen syntyperästä.

Vuoden 2013 elokuussa tulivat voimaan lait toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta, törkeän ryöstön valmistelusta sekä panttivangin ottamisen valmistelusta.

Vainoaminen kriminalisoitiin 1.1.2014 alkaen.

1.9.2014 Rikoslain 20. luku (seksuaalirikoksista) uudistui. Rikoksien rangaistusasteikkoa kovennettiin ja 20:3§ (pakottaminen sukupuoliyhteyteen) kumottiin. Lakiin lisättiin 20:5a§ seksuaalinen ahdistelu.

4.9.2015 rikoslakiin lisättiin identiteettivarkaus (RL 38:9a§).

15.4.2019 rikoslakiin lisättiin törkeä lapsenraiskaus (RL 20:7b)

Vuoden 2019 alusta otettiin käyttöön uusi rikosten ryhmittely.

A Omaisuusrikokset

B Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

C Seksuaalirikokset

D Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan

L Liikennerikokset

M Muut rikoslakirikokset

N Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset

Myös rikosnimikkeistön rakennetta on muutettu:

Muut rikoslakirikokset ryhmä (M) koostuu ryhmiin A-L kuulumattomista rikoslakia vastaan tehdyistä rikoksista.

Rikoslain ulkopuolella määritellyt liikenneturvallisuuden vaarantamiset, liikennepaot tieliikenteessä, liikenne rikkomukset, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomiset ja ajoneuvorikkomukset kuuluvat kohtaan N. Tähän luokkaan kuuluvat myös muut rikoslain ulkopuolella määritellyt rikkomukset.

Uudistuksen tavoitteena on parantaa rikosten vertailtavuutta eri vuosien kesken sekä edistää niiden kansainvälistä vertailukelpoisuutta.

PAKKOKEINOT:

Vuoden 2014 alussa tulivat voimaan laite-etsintää ja paikan etsintää koskevat pakkokeinot. Näiden pakkokeinojen käyttöönotto vaikutti mm. käytettyjen kotietsintöjen ja takavarikkojen määriin laskevasti.

Vuoden 2016 alussa tuli voimaan pakkokeino ulkomaalaisen säilöönnotosta.

Henkilötarkastuksiin ja kotietsintöihin liittyvistä takavarikoista esitetään vuodesta 2009 lähtien vain kokonaismäärät. Tarkempaa luokittelua ko. pakkokeinoista ei ole käytettävissä. Poliisilakiperusteisten säilöönottojen määrä ei määritelmällisistä syistä ole täysin sama kuin tietoon tullut rikollisuus -tilastossa esitetty päihtyneenä säilöönnotettujen määrä.

Verikokeesta tehdyt humalatilien selvitysten määrät olivat vuosina 2009–2010 kirjautuneet järjestelmään puutteellisesti. Tämä usean tuhannen tapauksen poikkeama on huomioitava vertailtaessa pakkokeinojen kokonaismääriä. Vuoden 2010 luku oli vain 975, kun sen olisi pitänyt olla lähempänä vuoden 2011 lukua, joka oli 8 323.

Tuomioistuinten päättämistä pakkokeinoista on saatavissa tietoja tuomioistuintilastoista vuoden 2013 tilastoihin saakka.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Vuositalaston tiedot poikkeavat neljännesvuosittain esitetyistä ennakkollisista tiedoista.

Keskusrikospoliisi ja yksittäiset poliisilaitokset julkaisevat tietoja rikollisuudesta. Nämä luvut eroavat Tilastokeskuksen tiedoista aineiston poiminta-ajankohdasta ja erilaisista tiedonkeruukriteereistä johtuen. Tilastokeskuksen tiedoissa on lisäksi mukana tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset.

Tilastossa käytetyt rikosluokitukset vuosilta 2004–2014 ovat Tilastokeskuksen verkkosivuilla osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/rikokset/versio.html>.

Tilastossa käytetyt käsitteet ja määritelmät on kuvattu verkko-osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/kas.html>.

Lisätietoja

Kimmo Haapakangas 029 551 3252

Vastaava osastopäällikkö:

Hannele Orjala

rikos@tilastokeskus.fi

<http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/index.html>

Lähde: Rikos- ja pakkokeinotilasto 2021, 3. vuosineljännes. Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute